

ביאורים

פעמים רבות, בני האדם בעולם הזה, מוצאים עצמם עסוקים בחטאים ובמעידות גדולות. דבר זה עומד לכאורה בסתירה לשלמות הבריאה האלוהית, שבה הכול מושלם ואין עניין של נגיעה בחטא ובחיסרון כלל.

הרב קוק מבאר שבאמת המציאות בכללותה היא מושלמת, ומה שדבק בשלמות זו הוא רק מעשיו הטובים של האדם. נשמתו של האדם טהורה, נקייה, שואפת שאיפה עצומה תמיד אל אותה השלמות, ודורשת מהאדם להיות חלק ממנה, חלק מאותו אור אינסופי. למרות שכל אדם הוא אדם פרטי, שנשמתו בעצמה טמון חלק מהכלל כולו, חלק מהמכנה המשותף הטהור והאלוהי שיש לכל עם ישראל. לכן, האדם צריך להקשיב לקולה של נשמתו, להבין שכל עיסוק שלילי אינו מתאים לטבע נשמתו ולא למציאות כולה, ועליו לדבוק דווקא בטוב הגנוז בה.

אולם, בכל זאת האדם מצוי בעולם הזה, במציאות גשמית שבה הרגשת החוץ של האדם קיימת דווקא ככל שהוא מצליח בדברים גשמיים ומוחשיים, ואילו כאשר הוא עוזב את כוחותיו הגשמיים ומשקיע את עיקר כוחו רק בענייני הרוח, מגיעה אליו הרגשת חולשה ורפיון. בשל כך חשוב להקפיד שהתשובה והדביקות בקודש תהיה מתוך התעלות ולא מתוך נטישה של הכוח הגשמי הקיים באדם. שהרי בסופו של דבר המקור של המציאות כולה, כולל הגשמית, הוא מהכוח הרוחני. ולכן על האדם להעלות את הכול כלפי מעלה, לקשר את כל חייו אל הקודש, וכך תתרומם כל המציאות, והאדם לא ירגיש חלישות כוח, אלא יוכל בשמחה ובחוזק להתעלות מעלה מעלה.

הרחבות

• ימים מלאי תוכן

והננו עולים ובאים בימים. "ואברהם זקן בא בימים" [בראשית כד, א]. "אברהם בא עם כל ימיו, כיוון שאף יום אחד מחייו לא הלך לאיבוד. בכל יום ויום עשה ופעל משהו, עד שבאו כולם בחשבון". [מובא במעינה של תורה שם ע"פ זוהר ויחי, רכד, א]. (להרחבה עיין ביצו וזירוז' לאדמו"ר מפסצנא בעל חובת התלמידים אות ב).

• להכיל מורכבות

בעליצות דרור ובחירת קדש קדשים. רגשות אלו, עליצות וחרדה, נראים כסותרים זה את זה. הרב קוק מלמד אותנו שאנחנו מסוגלים להכיל את המורכבות הזאת. יש לנו עולם רגשות עשיר, ואנחנו יכולים להשתמש בו בזמן רגשות שונים, בהתאם למציאות המורכבת שאנו חווים. מצב זה בו אנו משלבים רגשות שונים הוא שלם יותר; העליצות לא גורמת להתנהגות שאינה ראויה, מכיוון שאנו חשים גם חרדה, והחרדה לא גורמת חולשה ושיתוק מכיוון שאנו חשים גם עליצות. רעיון זה ניתן ללמוד גם מדברי הגמרא: "עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה" [תהילים ב, יא]. מאי 'וגילו ברעדה'?... במקום גילה שם תהא רעדה". [ברכות ל, ב].

שאלות לדין

- מקור המוסר ושוורו הינו אנושי או אלוהי רחני?
- מניין לרב קוק ש'בכלל' אין חטאים? מהי משמעותה של קביעה זו?

עלייה בתשובה עם הענפים המעשיים

ח*. התשובה ביסודה היא תנועה לשוב אל המקוריות, אל מקור החיים וההנהיגה העליונה בשלמותם, באין גבולים ומצרים, במקומה היותר אצילית וברוכה מזוהר העליון הפשוט והמבהיק. אמןם השטף של החיים הוא מוריד אותנו להענפים המתפשטים, שכל מה שהם הולכים ומתרחקים וכל מה שהם קונים יותר תפיסה במעשה, במפעל ובהתגשמות, הם יותר קרובים לאמץ את מהותנו המגבילה, והננו חושבים את עצמנו על ידם לבעלי חזק ואיתנות. ובשביל כך הרי אנו מרגישים את עצמנו רפים וכושלים באותה המידה שתוקף אותנו הרצון לשוב להמקור הראשי, המתעלה מכל התפשטות ענפיו. ומפני הכשלון הזה של הכח גם השאיפה הרוחנית מתחלשת. ובשביל כך הרינו צריכים להיות בכל זמן שאנו עולים בדרגת התשובה, אחוזים יפה גם בהענפים המעשיים, ושיחם ושיגם, הגיונותיהם ושיאיותיהם, ולהעלות אותם יחד עם עלית מהותנו למרום האצילות והתנשאות הדרגות המקוריות. כי סוף-סוף הרי פמה שהחיים התפשטו הרי הם פלם מפכים מאור המקורי, יחד עם מהותנו הנשמית צריכים גם לשוב אל הרום העליון, ואז לעולם לא נעלה בחסר-רכוש, ולא נפשל בהחלשת פח, כי לא ערפנו נעלה למרומים, כי עמנו אהזת לבושנו רבי הגונים ועשירי הצבעים, אשר רכשנו לנו מהתפשטותם של החיים פלם, והננו עולים ובאים בימים, עם כל תולדות המפעל, המעשה והחיים אשר עמם.

ט. המוסר בקולו האלהי, בא לתוף הנשמה מחיי כל עולמים פלם. ההנהיגה היא בכללותה בלא שום חטא, החטא הוא מצוי רק בערה הפרטים, אצל הפלם הפלם מתאים להרמוניה נצחית, והמעשים שההרמוניה הנצחית מתגלה על ידם, הם הנם המעשים הטהורים, המשללים מכל חטא, עוון ופשע. וחיים פאלה, שמעשים פאלה מהם מפכים - זה הוא הדבר שהנשמה דורשת, והיא משיגה אותם באור מקור חיי כל החיים, אור מקור יפעת אור אין סוף, שהיא אליו כל כך שקוקה, קשורה ועורגת באין קץ ותכלית, בתשובה עלאה, בחפש עליון, בעליצות דרור ובחירת קדש קדשים, מלאה חכמת עולמי עולמים.

הענפים המתפשטים - ביטוי החיים במציאות, למשל: מעשים, מחשבות, מילים. קונים יותר תפיסה במעשה - יוצאים לפועל ובונים את המציאות. לאמץ - לחזק. רפים וכושלים - חלשים, מנותקים מהמציאות המוחשית. אחוזים - קשורים, פועלים. מפכים - נובעים. וחיים פאלה - טהורים ורחוקים מחטא. אור מקור חיי כל החיים - התורה. יפעת - יפי הופעה [הערת הרב צבי יהודה קוק].